

Građani trpe buku, smrad i čađu: “Osam godina slušamo obećanja. Nisu napravili skoro ništa”

 varaždinski.net.hr/vijesti/drustvo/13408381/gradani-trpe-buku-smrad-i-cadu-osam-godina-slusamo-obecanja-nisu-napravili-skoro-nista

28. studenoga 2024.

Čađu iz Gumiimpexa susjedi, kažu, nalaze na biljkama, prozorskim daskama, kuhinjskim stolovima...

Gotovo da nema dijela Varaždina u kojem se s vremena na vrijeme ne pojavi neki problem s kvalitetom zraka. Na istoku, iza pruge, građani su se najviše žalili na dim (ili paru) koja je izlazila iz tvrtke VIS Promotex, a cijeli sjeverni dio grada prijašnjih je godina često negodovao zbog dima koji je izlazio iz Univerzalove energane. Ti pogoni nekad su kao energent za suspaljivanje koristili gorivo iz otpada, u slučaju Univerzala, odnosno otpadno ulje, u slučaju VIS-a. Energana od proljeća ove godine više ne radi, a VIS Promotex, kaže uprava, otpadna ulja ne spaljuje još od 2012. godine.

No problem nije riješen, jer građani i dalje negoduju, a najviše su se uzbunili kad su saznali da su u tom dijelu grada 2021. godine izmjerene povišene razine benzopirena. Među sumnjivce tada se ubacilo i ime **Hrvatskih željeznica**, budući da tamo operiraju dizelske lokomotive, a struka je podsjetila da tijekom zimskih mjeseci veliku ulogu u zagađenju zraka u gradovima imaju kućna ložišta.

No ni tu popisu nije kraj. I građani koji žive uz tvrtku **Gumiimpex** žale se na probleme koje imaju s njezinim tamošnjim pogonom.

Rast Gumiimpexa donio probleme

Moira živi u Ulici šemovečkih žrtava. Iz dvorišta stanovnika te ulice pogled se pruža na istočnu obilaznicu, gdje su se na njezinu sjevernom dijelu smjestili Gumiimpexovi pogoni. Kako je tvrtka obitelji **Kirić** rasla, razvijala se i širila, tako su se pojavile i prve nesuglasice sa susjedima.

“Živim ovdje od 1987. godine, ali problemi su se počeli pojavljivati tek kad se Gumiimpex počeo širiti, odnosno otkako je 2016. godine proizvodnja smještena u prvi objekt do stambenog naselja”, prisjeća se Moira.

Od male vulkanizerske radnje razvio se veliki pogon (Izvor: Gumiimpex)

Buka, mirisi, čađa

Problemi su na početku bili ponajprije vezani uz buku. Ljudi u toj ulici spavali su sa čepićima u ušima, premještali spavaće sobe na drugu stranu kuće ili, pričali su tada, pili tablete za spavanje kako bi mogli usnuti.

No buka, pokazalo se uskoro, nije bila jedini problem. Na sastanku građana i predsjednika Mjesnog odbora **Mirka Šemige** s tadašnjim direktorom Gumiimpexa **Damirom Kirićem** – održanom 2016. godine – pobrojana su bila tri problema: buka, miris spaljene gume i čađa.

Damir Kirić pokazao je načelno dobru volju da udovolji susjedima (Foto: Goran Stanzl / PIXSELL)

Kirići pokazali dobru volju

Usljedila su dopisivanja susjeda s upravom tvrtke, ali i učestale prijave **Državnom inspektoratu**. Mnogo je poteškoća bilo s inspekcijom, ispričala nam je Moira. Iz reakcija te državne službe stekla je dojam kao da ona preuveličava probleme zbog svoje osjetljivosti. Istovremeno su inspektori iskazivali neprimjerenu razinu familijarnosti prema tadašnjem direktoru Gumiimpexa Damiru Kiriću.

No inspekcija je ipak, pod pritiskom prijava, izašla na teren. Tijekom godina nadzor je napravljen u nekoliko navrata. Utvrđene su i nepravilnosti, ponajprije one vezane uz buku. Tako je 2020. utvrđeno da Gumiimpex uopće nema dokaz da je izvršio zakonski obvezna mjerenja buke. Također, izvijestila je inspekcija, poduzeće nije provelo mjere zaštite od buke.

Damir Kirić u šetnji Varaždinom (Foto: Marko Jurinec / PIXSELL)

Direktor Damir Kirić načelno je pokazao dobru volju riješiti probleme stanara koji tamo žive, tim više što su donedavno svi zajedno bili susjedi u istoj ulici. No sve to trajalo je mjesecima, a mjeseci su brzo postali godine. Prošlo je osam godina, no velik dio problema, žale se građani, i dalje je prisutan.

Novi vlasnici, problemi stari

“I danas smrdi po spaljenoj gumi. Čađa se i dalje taloži na voćke i na biljke u vrtovima, ulazi ljudima u kuće. Jedan susjed mi je rekao da svakih pola sata u kuhinji briše čađu sa stola”, priča Moira. Njezin suprug **Marijan**, nakon što se godinama dopisivao s Damirom Kirićem, sada se dopisuje s **Ivicom Hrenom**, novim direktorom.

Naime, Gumiimpex je od kraja 2021. godine u većinskom vlasništvu finskog investicijskog fonda **KJK**, a prošle godine došlo je i do promjene u upravi. Ivica Hren i **Ante Jelčić** novi su direktori tvrtke. Pritom je Kirić i dalje suvlasnik te trenutno obavlja funkciju zamjenika predsjednika Nadzornog odbora. Kod ove transakcije zanimljivo je i da je Kirić i dalje vlasnik svih nekretnina u kojima Gumiimpex djeluje.

Inspekcija utvrdila da je sve u redu

No to je neka druga tema. Građane ponajprije zanima što uzrokuje miris spaljene gume i zašto se u vrtovima građana nalazi čađa. Što je utvrdila inspekcija? Naložila je Gumiimpexu mjerenje onečišćujućih tvari, koje je pokazalo da je – sve u redu.

Moiru, očekivano, to ne zadovoljava: “Mi i dalje trpimo iste probleme. Pitanje je kako se to točno mjeri. Oni određuju kad će se mjeriti, sami biraju ovlaštenog mjeritelja, oni mogu taj dan prilagoditi rad u pogonu. Jedna inspektorica, koja mi je mnogo pomogla, rekla je da je kontinuirano mjerenje jedini način da se utvrde propusti.”

Gumiimpex ima 13 ispusta u zrak iz svojeg pogona (Foto: Vjeran Žganec Rogulja / PIXSELL)

Direktor: “Mjerenja se provode svake dvije godine”

Kao u slučaju većine industrijskih pogona u Varaždinu, Gumiimpex ima obvezu povremeno mjeriti emisije iz nepokretnih izvora.

“Propisano je da se mjerenja provode svake dvije godine ili po uvođenju novih tehnoloških procesa proizvodnje. Mjerenja se odnose na krute čestice i mirise”, kaže direktor Hren.

Napominje da su sva dosad provedena mjerenja emisija u zrak donijela rezultate unutar propisanih vrijednosti. “To potvrđuju redoviti inspekcijski nadzori”, napominje.

Svi detalji rezultata mjerenja nisu poznati

Što su točno pokazale te brojke, nije poznato. Iz Državnog inspektorata, na naše upite o detaljima rezultata mjerenja – za bilo kojeg obveznika – odgovoreno je da se sva mjerenja nalaze u javnom informacijskom sustavu zaštite okoliša.

No ne nalaze se. Javno se objavljuju samo ona koja su obvezna, kaže nam Hren. Tako su, u slučaju Gumiimpexa, dostupna mjerenja emisija na ispustima šest kotlova na plin. Mjeri se začađenost, dušikovi oksidi i ugljični monoksid.

No tvrtka, prema posljednjem inspekcijskom nadzoru, ima sveukupno 13 ispusta. Koje čestice se pritom mjere i koji kemijski spojevi vezani uz mirise, kolike su razine izmjerene, tih podataka u javnom informacijskom sustavu nema niti ih Državni inspektorat daje na uvid javnosti.

“Ne mogu dobiti rezultate mjerenja”

“Ni ja ne mogu dobiti rezultate mjerenja”, kaže Moira. “Samo obavijest jesu li rezultati zadovoljavajući ili nisu.”

No 2020. godine nije bilo tako. U izvještaju su precizno bili navedeni rezultati mjerenja. Tako je pisalo da su ukupne praškaste tvari (iliti čestice) na ispustu filtarskog sustava izmjerene u razini od 3,2 miligrama u prostornom metru. Granična vrijednost, stajalo je u izvješću, je 150.

U pogonu Gumiimpexa (Foto: Vjeran Žganec Rogulja / PIXSELL)

Što to smrdi po spaljenoj gumi?

Iako se građani žale na miris spaljene gume, Hren napominje da se u tvrtki gume ne spaljuju ni u jednom procesu.

Moira podsjeća na jedan incident od prije nekoliko godina, o čemu su izvijestili i lokalni mediji, kad se iz pogona širio crni dim. Objavljena fotografija nije lagala, no od tada, kako se čini, sličnih slučajeva nije bilo.

Što to onda smrdi po gumi? Direktor objašnjava da miris gume dolazi od postupka vulkanizacije, tijekom kojeg se guma izlaže povišenoj temperaturi i tlaku.

“Kod vulkanizacije gume oslobađaju se plinovi koji prije ispuštanja u okoliš prolaze kroz filtarske sustave koji uklanjaju krute čestice i mirise”, kaže.

Dakle, mirisa ima, ali ima i filtera. No stanari i dalje negoduju. Direktor poručuje da razumije problematiku, ali i napominje da koriste najbolje moguće filtere koji postoje na tržištu.

Grad može postaviti mjernu stanicu

Na mnoge je instance pisala Moira proteklih godina. **Ministarstvo gospodarstva** uputilo ju je na lokalnu samoupravu.

“Predložili su da Grad postavi mjerne postaje u blizini potencijalnog onečišćivača na utvrđenoj mikrolokaciji”, pokazuje nam odgovor koji je dobila.

Građani traže kontinuirana mjerenja (Foto: Goran Štimec)

Obratila se potom i Gradu – u rujnu prošle godine – pisala je na adresu komunalnog pročelnika Vlade Pobrežničkog. Nikakav odgovor nije stigao.

Od gradske vlasti Moira očekuje da se aktivnije uključi u rješavanje ovoga, ali i drugih sličnih problema. Mjerenja koja pokazuju da je sve u najboljem redu ne odgovaraju iskustvu građana. Potrebno je poduzeti više.

“Treba postaviti mjernu stanicu za zrak i buku, a pošto ima čađe, mislim da je potrebno i mjerenje crnog ugljika”, smatra Moira.

Može li se izmjestiti pogon?

I ne samo to. Zanima je i mogućnost da se razmotri izmještanje pogona. Zamjenik gradonačelnika Miroslav Marković nedavno je u Saboru iznio prijedlog da se takve stvari rješavaju po modelu da Grad osigura zemljište, a središnja država plati troškove preseljenja. On je to govorio za slučaj tvrtke Lotus 91 u Jalkovcu, koja se nalazi do prvih kuća, vrlo slično kao i Gumiimpex.

No model koji uključuje središnju državu teško da je realno ostvariv. Dovoljno se prisjetiti primjera problema baliranog otpada u Brezju, koji je država riješila tek nakon što su 18 godina Varaždinci trpjeli tu ekološku i zdravstvenu katastrofu.

“Stalno slušam o dobrosusjedskim odnosima”

Kako, dakle, pomiriti industriju i stanovanje? Teško. Kad se u Gumiimpexu promijenila uprava, Moiru je, prisjeća se, posjetio jedan čovjek iz poduzeća. Rekao joj je da žele dobrosusjedске odnose.

“Rekla sam mu: ‘Gledajte, ja osam godina slušam o dobrosusjedskim odnosima. A niste napravili skoro pa ništa. Sve što radite, radite pod pritiskom naših prijava.’”

Obećao je, kaže Moira, da će se situacija sada promijeniti. No priča se nastavlja. Prošloga tjedna, doznajemo, nekoliko Gumimpexovih susjeda ponovno je podnijelo prijave inspekciji...

(Nastavit će se...)

Serijal tekstova ‘Što to smrdi u Varaždinu’ napisan je uz potporu Agencije za elektroničke medije na temelju Javnog poziva za ugovaranje novinarskih radova u elektroničkim publikacijama. Dozvoljeno je prenošenje sadržaja uz objavu izvora i autora.

